१२० कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः। अश्विनौ (१२ दुःस्वप्ननाशनम्)। १ गायत्री, २ ककुप्, ३ का-विराट्, ४ नष्टरूपी, ५ तनुशिरा, ६ उष्णिक्, ७ विष्टार-बृहती, ८ कृतिः, ९ विराट्, १०-१२ गायत्री।

का राधुद्धोत्राश्विना वां को वां जोषं उभयोः। कथा विधात्यप्रचेताः॥ १.१२०.०१

अश्विना- हे प्राणेशो । वाम्- युवाम् । का । होत्रा- वाक् । होत्राशब्दो वाङ्नामसु पठितः । राधत्-आराधयति । वाम्- युवयोः । उभयोः । जोषे- सेवने । कः- को भवति । अप्रचेतः- प्रज्ञारहितः प्रज्ञां प्राप्तुम् । कथा- केन प्रकारेण । विधाति- युवां परिचरति ॥१॥

विद्वांसाविद्दरः पृच्छेदविद्वानित्थापरो अचेताः। नू चिन्नु मर्ते अकौ॥ १.१२०.०२

इत्था- इत्थम् । अपरः- कृपणः । अचेताः- प्रज्ञारिहतः । अविद्वान्- अज्ञानी । विद्वांसाविश्वनो । चित्- एव । पृच्छेत् । अको- अनाकान्ताविश्वनो । मर्ते- मनुष्ये । विद्यां धत्तः ॥२ ॥

ता विद्वांसा हवामहे वां ता नौ विद्वांसा मन्म वोचेतमुद्य। प्रार्चेद्दर्यमानो युवार्कुः॥ १.१२०.०३

ता- तो । विद्वांसा- विद्वांसो । वाम्- युवाम् । हवामहे- आह्वयामः । ता- तो । नः- अस्माकम् । विद्वांसा । अद्य - इदानीम् । मन्म- ध्यानात्मकमुपासनम् । वोचेतम्- उपिदशतम् । युवाकुः- युवां कामयमानः । दयमानः- प्रयच्छन् । प्रार्चत्- प्रकर्षेण स्तोमि ॥३॥

वि पृच्छामि पाक्याई न देवान्वर्षद्वृतस्याद्भुतस्य दस्रा।

पातं च सहसो युवं च रभ्यसो नः॥ १.१२०.०४

पाक्या- चित्तपरिपाकयुक्तान् । देवान्न- देवानन्यांश्च । वि- विशेषेण । पृच्छामि । अद्भुतस्य । सह्यसः- सहनशीलस्य । वषट्कृतस्य- वषडुपलक्षितहव्यम् । दस्रा- दर्शनीयौ । पातम्- रक्षतम् । युवम्- युवाम् । नः- अस्मान् । रभ्यसः- उद्यतान् कुरुतम् । रभ राभस्ये ॥४॥ प्र या घोषे भृगवाणे न शोभे यया वाचा यजीत पज्जियो वीम्। प्रैष्युर्न विद्वान्॥ १.१२०.०५

या- या वाक्। घोषे- श्रुतिघोषकर उपासके। भृगवाणे- तेजस्विन। न- च। शोभे- शोभते। यया। वाचा। पित्रयः- दृढ उपासकः। वाम्- युवाम्। यजित- उपास्ते। तया वाचा अहं। न-च। प्रेषयुः- उत्तमेषणाकामः। विद्वान्- तदनन्तरं ज्ञानी भवानि॥५॥

श्रुतं गायुत्रं तर्कवानस्याहं चिद्धि रिरेभाश्विना वाम्। आक्षी श्रुभस्पती दन्॥ १.१२०.०६

तकवानस्य- सदाचारमनुष्ठितवतः। तक गतौ। मम। गायत्रम्- गातव्यं साम। श्रुतम्- भवद्भग्रां श्रुतम्। अहम्। चित्- एव। अक्षी- भवद्गत्तचक्षुषी। दन्- आददानः कृतज्ञतां समर्पयन्। श्रुभस्पती- शोभनपालकौ। अश्विना- प्राणेशौ। वाम्- युवयोः। रिरेभ- मन्त्राह्वानमकरवम्। हि- खलु ॥६॥

युवं ह्यास्तै महो रन्युवं वा यन्निरततंसतम्।

ता नौ वसू सुगोपा स्यति पातं नो वृकदिघायोः॥ १.१२०.०७

यत्- यस्मात् कारणात् । युवम्- युवाम् । महः- महतः । रन्- दातारो । आस्तम्- भवतम् । युवम्- युवाम् । निरततंसतम्- वृत्रं निरगमयतम् । तस्मात् कारणात् । ता- तादृशाविश्वनो । नः- अस्माकम् । वस्- चित्तस्तम्भकारको । वसु स्तम्भे । सुगोपा- शोभनरक्षको । स्यातम्- भवतम् । नः- अस्मान् । अघायोः- पापजीवनस्य । वृकात्- सुखादिदुःखनिधनात्मकादानशक्तेः । पातम्- रक्षतम् ॥७ ॥

मा कस्मै धातमभ्यमित्रिणे नो माकुत्रा नो गृहेभ्यो धेनवो गुः।

स्तुनाभुजो अशिश्वीः॥ १.१२०.०८

नः- अस्मान्। अमित्रिणे- स्नेहरिहताय। कस्मैचित्। अभि मा धत्तम्- मा स्थापयतम्। नः- अस्माकम्। स्तनाभुजः- स्तनक्षीरं वत्सेभ्यो पाययन्त्यः। धेनवः- गावः। अशिश्वीः- क्षीरपानकरिशशुभूतवत्सान् परित्यज्य। अकुत्र- अगम्यदेशम्। मा गुः- मा गच्छन्तु। आध्यात्मिके तु अस्माकं चिद्रिशममयी गौर्वत्सभूतानस्मान् त्यक्तवा मा गच्छन्तु॥८॥

दुहीयन्मित्रधितये युवाकुं राये च नो मिमीतं वार्जवत्यै। इषे च नो मिमीतं धेनुमत्यै॥ १.१२०.०९

युवाकु- युवां कामयमानाः। वाजवत्यै- समृद्धचन्नदानेच्छासंपन्नायै। राये- सम्पन्मय्यै। मित्रधितये-प्रेममय्यै चित्तधारणाये। दुहीयन्- युवां दुहन्ति। ताम्। नः च- अस्माकमपि। मिमीतम्-प्रमाणभूतां कुरुतम्। नः- अस्माकम्। च। धेनुमत्यै- चिद्रिश्मयुक्ताये। इषे- ज्ञानेषणाये। मिमीतम्- प्रमाणभूतां कुरुतम्॥९॥

अश्विनौरसनं रथमनश्वं वाजिनीवतोः। तेनाहं भूरि चाकन॥ १.१२०.१०

अश्विनोः- प्राणवशीकरणाधिदैवतयोः। असनम्- प्रतिष्ठाभूतम्। अनश्वम्- प्राणातीतम्। रथम्-रथोपलक्षितसञ्चरणम्। कामये। तेनाहम्। भूरि- प्रभूतं श्रेयः। चाकन- कामये॥१०॥

अयं समह मा तनूह्याते जनाँ अनु। सोमपेयं सुखो रथः॥ १.१२०.११

समह- सदास्माभिर्वर्तमानाश्विरथ । मा- माम् । तनु- विस्तारय । अयम्- एषः । सुखः- सुखकरः । रथः । सोमपेयम्- रसानुभवाय । जनान् अनु- मनुष्यान् प्रति । उह्याते- अश्विभ्यां प्राप्यते । वह प्रापणे ॥११ ॥

अधु स्वप्नस्य निर्विदेऽभुञ्जतश्च रेवतः। उभा ता बिस्न नश्यतः॥ १.१२०.१२

अध- इदानीम्। स्वप्तस्य- स्वापोपलक्षिततमसः। अभुञ्जतः- परानरक्षतः। रेवतः-धनदायकबलाद्रजसः। निर्विदे- निर्विण्णोस्मि। उभा ता- उभे ते। बस्नि- शीघ्रम्। नश्यतः- नष्टौ भवतः। नश्वरत्वादेव तयोर्निर्विण्णता ॥१२॥

